

Ա.Ս. ԴՈՒՇԿԻՆ

ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

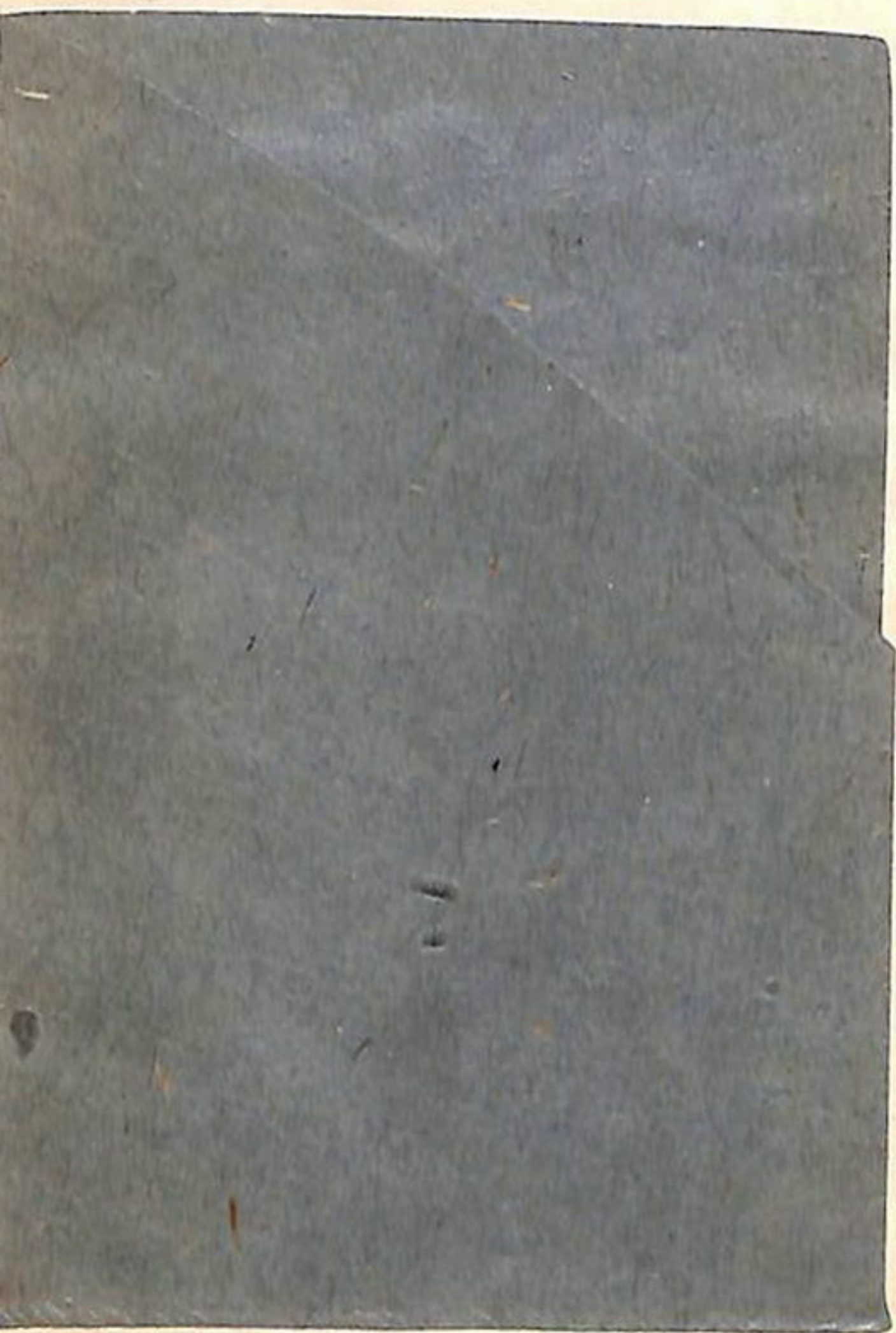

ԵՐԵՎԱՆ ՀԱՅԴԵՏԿՐԱՏ 1949

КНИГА ДОЛЖНА БЫТЬ
ВОЗВРАЩЕНА НЕ ПОЗЖЕ
указанного здесь срока

Колич. пред. выдач. _____

Ա.Ս. ՊՈՒՇԿԻՆ

891.71

7-90

ՀԱՅԿԱՍՏ 1961 թ.

ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԹՅԱՄԲ

ՀՈՎՀ. ԹՈՒՄԱՆՅԱՆԻ

14.423
A 3517

ԵՐԵՎԱՆ ՀԱՅԴԵՏՀՐԱՑ 1949

А. С. ПУШКИН
СТИХОТВОРЕНИЯ

(На армянском языке)

Армгиз, Ереван, 1949 г.

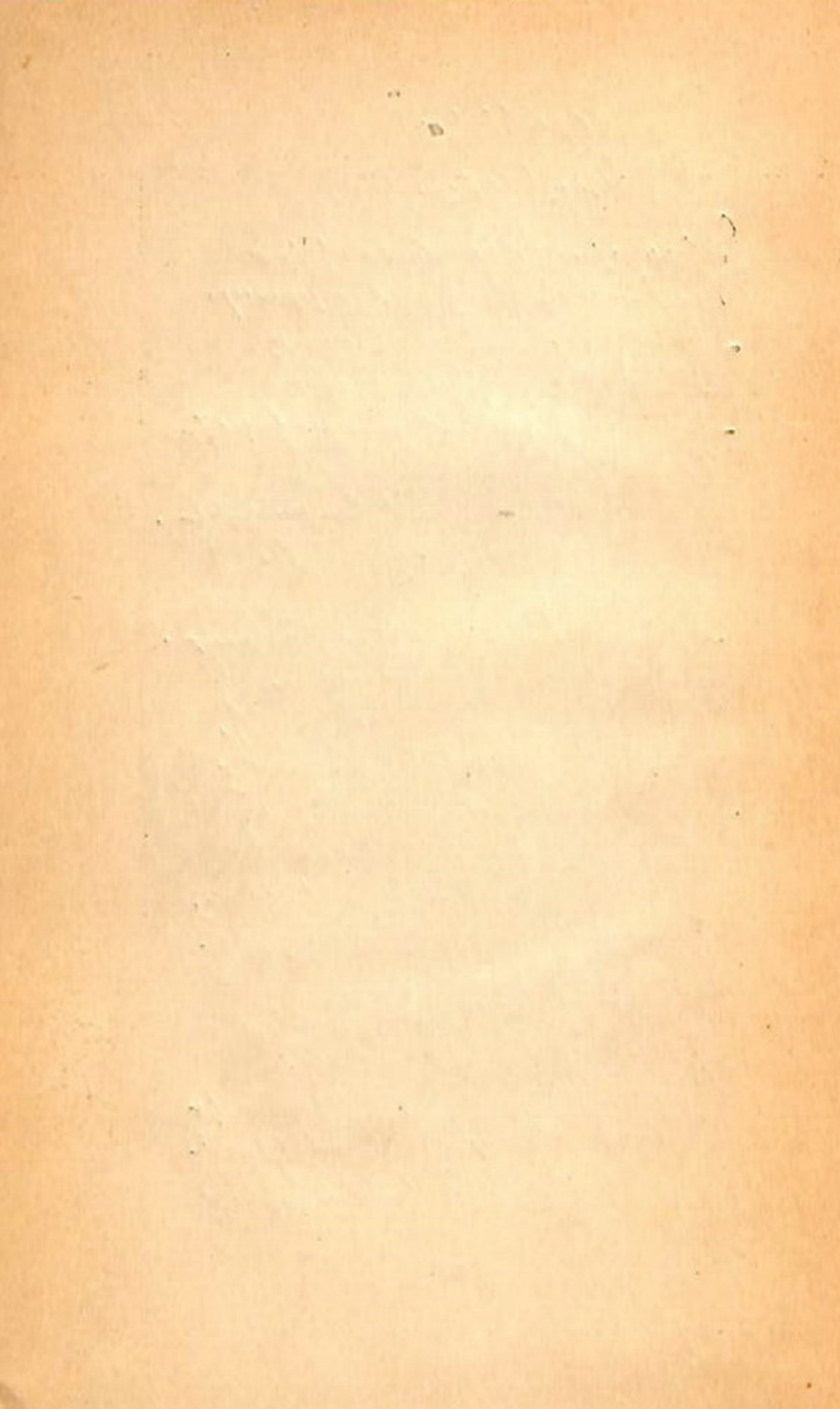

Պրակտիկա.
Ընդհանուր.

Տեղի փոփոխութեան հետեւեալ
ու, հաշուելու, զորք ընտրելու
- անդի անդի. ի՞նչ որ թուու
Արդ իմեցի զիսկ աւել:
- Աւել է անուս. զաւել իմեցի.
Գումար իմացաւ անդի.
Գումար իմեցի է անդ իմացաւ իմե.
Անիկ իմաց իմեցաւ է:

- Ինչպէս իմաց - զաւել իմաց.
Կաւ իմաց իմաց իմաց.
Իմաց իմաց. իմաց իմաց.
Իմաց իմաց. իմաց իմաց:
- Ինչ է անիկ - ան իմաց. ան.
Իմաց իմաց իմաց.
Իմաց իմաց իմաց. իմաց իմաց.
Իմաց իմաց իմաց է իմաց իմաց.

Ընդհանուր իմաց իմաց.
Իմաց իմաց է իմաց իմաց.
Իմաց իմաց իմաց իմաց.
Իմաց իմաց իմաց իմաց.
Իմաց իմաց իմաց իմաց.

ի աշնանային մռայլ իրիկուն
Մի աղջիկ գնում էր անմարդ տեղերով,
Յուր անբախտ սիրո ծնունդը քաֆուն
Բռնած դողդոջուն, փնփուշ ձեռներով:
Բոլորը լուռ էր. հոգնած աշխարհը
Հանգստանում էր գիշերվա մթնում,
Այն ինչ ուշադիր աղջիկն յուր աչքը
Երկչոտ հայացքով չորս կողմն էր ածում:

Եվ, հառաչելով անմխիթարանք,
Նա հայեց անմեղ այն արարածին.
«Քնած ես, մանուկ, դու իմ տառապանք...
Եվ անտեղյակ ես իմ սրտի վշտին...
Աչքդ բաց կանես բարձրականչ լալով,
Սակայն իմ կրծքին էլ չես կպչիլ դու.
Վաղ առավոտյան տարաբախտ քո մոր
Ջերմ համբույրներին չես հանդիպելու:

Ճշալով ի գուր կըկանչես նրան.
Ավա՛ղ, ամոթ ինձ,—ես եմ մեղավոր.
Դու կըմոռանաս մորըդ հավիտյան,
Բայց պիտի հիշեմ ես քեզ ամեն օր:
Ուրիշ ծնողներ կըխնամեն քեզ,
Եվ կասեն—դու օտար ես մեզ համար.
Իմ ծնողները ո՛ւր են, կըհարցնես,
Սակայն չես գտնիլ ո՛չ հայր և ո՛չ մայր:

Թշվա՛ռ երեխա, մտնով տըխրագին
Կըտանջվես օտար մանուկների մեջ,
Կընայես նրանց մոր փաղափշանքին
Մոայլուն հոգով մինչև կյանքիդ վերջ.
Ամեն ժամանակ բախտըդ կանիծես,
Ամեն տեղ ատված, օտար ու մենակ,
Եվ միշտ նախատինք ու ծաղր կըլսես...
Օ՛, ների՛ր, ների՛ր ինձ այն ժամանակ:

Դեռ քնած ես դու... Թող քեզ, խեղճ մանուկ,
Այս վերջին անգամ իմ կրծքին սեղմեմ,
Օրենքն անիրավ, խիստ ու անողոք
Մի դատավճիռ ունի մեր ընդդեմ:

Մինչև քո անմեղ ուրախությունը
Տարիներ չեն փել տակավին,
Քնի՛ր, սիրելի, սև թախիծները
Խորք են մանկության խաղաղ օրերին»:

Լուսինն անտառի հետևից հանկարծ
Երևաց, մոտիկ մի խրնիք տեսավ,
Դողալով, գունատ և սաստիկ լիված
Նրա դռանը ահա մոտեցավ,
Զգույշ կորացավ ու կամաց դրեց
Ֆուր երեխային օտարի շեմքում,
Իսկույն սարսափով երեսը դարձրեց
Եվ անհայտացավ գիշերվա մթնում:

«ԱՏՈՒՄ ԵՄ ՔԵԶ ԵՎ ՔՈ ԳԱՀԸ...»

տում եմ քեզ և քո գահը,
Միահեծան գոռոզ ցար,
Քո և քո որդոց մահը
Պիտի տեսնեմ անպատճառ:

ՅԼԵԳԻ ԵՐԳԸ

լնում է ահա հրգուր Յլեգր
Խենթ խազարներից վրեժ առնելու,
Նըրանց համարձակ հարձակման համար
Դյուղերը սրի-հրի մատնելու:
Եվ իր համհարզով, հագած կուռ զրահ,
Դընում է նա սեգ նըժույզի վըրա:

Մթին անտառից նրա հանդիման
Գալիս է ահա վհուկ ծերունին,
Մուր գալիքների մեկնիչն ու հըման,
Կյանքում հնազանդ միայն Պերունին,
Աղոթք ու հմայքով իր դարն անցկացրած.
Եվ Յլեգ ծերին ընդառաջ գնաց:

— Ասա՛ ինձ, գուշա՛կ, ծերդ անմահների,
Կյանքիս մեջ ինձ հետ ի՞նչ է լինելու,

Եվ, ի խրնդություն չար ոստիւների,
Շուտո՞վ եմ արդո՞ք շիրիւմ իջնելու:
Բայց մեկնիր բոլորն, ինձնից չբաշվես,
Վարձըդ՝ բու սիրած ձին կըտամ ես քեզ:

Չեն վախում դետերն երկրի մեծերից,
Եվ պետք չի նրանց պարգևն իշխանի,
Նրանց իմաստուն լեզուն՝ վերնից
Ազդված՝ խոսում է կամքը երկրնի,
Անհայտ են գալոց տարիքն ու մըրթին,
Բայց կարդում եմ գիրդ ես բու նակատին:

Դե՛ միտքըդ պահիր իմ խոսքն այսօրից:
Փառքն է կյանքի մեջ խրնդում հերոսին,
Հաղթութեան փառքով հրոշակված ես դու,
Վահանդ Բյուզանդիո բարձր դարբասին.
Հընազանդ են քեզ և՛ ցամաք, և՛ ծով,
Նայում է ոստիւրդ բախտիդ նախանձով:

Ե՛վ կապույտ ծովի հեղհեղուկ ալիք,
Ահեղ փոթորկի ժամին կատաղի,
Ե՛վ նետ, և՛ պարսետ, և՛ նենգող դաշույն,

Խընայում են միշտ կյանքը հաղթողի:
Վերք չես առնիլ դու քո կոտ զբրահում,
Հըզորին անտես ոգի է պահում:

Ոչ մի վրտանգից չի վախում քո ձին,
Տիրոջ կամքը միշտ հասկանում է դա.
Մերք կանգնում է հեզ նետերի տակին,
Մերք բռնում ուղմի դաշտերի վրա.
Ե՛վ ցուրտ, և՛ կրոնիվ ոչինչ են դրան,
Բայց... դա կըլինի պատմառ քո մահվան:

Օլեգը խնդաց, և սակայն մըքնեց,
Մըռայլեց հանկարծ չարագույժ մըտքից,
Կոտ ու մըտախոհ բամբիցը բըռնեց,
Ներքն է իջնում սիրած նըթույզից,
Ու վերջին անգամ իր հին ընկերին
Փայփայում, շոյում, փարում է վըզին:

Դե՛հ, մըռաս բարյավ, վաղեմի ընկեր.
Ժամանակն եկավ մեր բաժանվելու.
Հանգիստ կաց հիմա, էլ ոտքս բնավ
Քու ասպանդակի մեջ չեմ դնելու:

Վե՛հ, գնա՛, բայց միշտ հիշի՛ր Օլեգին:
Է՛յ, մանկավիհներ՛, հեռու տարե՛ք ձին:

— Ծածկեցե՛ք սրբան քավարծի գորգով,
Սանձիցը բռնած մարգերս տարե՛ք,
Լողացրե՛ք, պահե՛ք ընտրած հատիկով,
Աղբյուրի վրնիտ ջրերով ջրեցե՛ք:
Եվ մանկավիհներն իսկույն ձին տարան,
Մի ուրիշ նոր ձի մոտ բերին նրան:

Ցրնծում է խմբով անմահ Օլեգը
Զրվարք ձայներով լիք բաժակների.
Ճերմակ է նրանց գլխի ալիքը,
Ինչպես վաղորդյան ձյունը լեռների...
Հիշում են նրանք օրերն անցկացրած,
Եվ կրոնիկները միասին վարած:

— Բայց իմ ընկե՛րը, գոչեց Օլեգը,
Ո՛ւր է, ինձ ասե՛ք, սիգապանձ իմ ձին.
Առո՛ղջ է արդյոք, այնպես սրբնթաց,
Այնպես կրթակոտ, աշխույժ տակավին...

Եվ լքում է, որ սեպ բըլրի վրա
Մահու սև ֆրնով վաղ է ֆնել նա:

Խոնարհեց գըլուխն Օլեգը հրգոր,
Եվ միտք է անում,—Ի՞նչ եղավ հրման.
Արտախոս կախա՛րդ, անխե՛ղ ականոր,
Թե չէի լսել ես քու սրտուրյան,
Կարեի մինչ օրս իմ ձին ես հեծնել:
Եվ ձիու ոսկերֆն ուզում է տեսնել:

Գրնում է Օլեգն ահա պալատից,
Նրա հետ Իգորն և հյուրերը հին.
Տեսնում են ձիու ոսկերֆը քափված
Բըլուրի վրա, Դրնեպրի ափին:
Փռչին ծածկում է, անձրևն ողողում,
Ու սեզը վրեն ֆամին օրորում:

Ոտն գգույշ դրավ իշխանը գանգին
Ու կանչեց. Քրնի՛ր, միայնակ ընկեր,
Քեզնից շատ ապրեց քու տերն ականոր.
Թարմ շիրմիս վրա դու չես մահաբեր

Տապարի տակին սեզր ներկելու,
Քու տաֆ արյունով անյունս հարգելու...

Ահա՛ քե ուր էր օրհասը պահված,
Այս չոր ոսկո՛րն էր ինձ մահ սպառնում:
Այն ինչ՝ անկենդան գանգիցը հանկարծ
Ֆրշշալով սողաց մի օձ չարաթույն,
Սև թոկի նրման փաթաթվեց ռոֆին,
Իշխանն օձահար գոռաց ցավագին:

— — — —

Փրփրուն քասերը շրջան են առնում
Օլեգի մահվան տըխուր հաճի՜նքին,
Իգորն ու Օլգան բըլուրի վրա,
Նըստած է խումբը Դրնեպրի ափին,
Հիշում են ֆաջերն օրերն անցկացրած
Եվ կրոնիկները միասին վարած:

1822

ողմը մեզով երկինքն առնում,
Գալարում է բույր ձյան,
Մերք մանկան պես լաց է լինում,
Մերք ոռնում է զերթ զազան.
Մերք վայրենի սուլում պես-պես,
Աղմկում է տանիքում,
Մերք՝ ուշացած համփորդ, ասես՝
Լուսամուտն է նա բակում:

Մեր խրրնիքը, աղփատ ու հին,
Ե՛վ մըթին է, և՛ տըխուր.
Ի՞նչ ես նրատել պատի տակին,
Իմ պառավըս, էդպես լուռ:
Հոգնե՛լ ես դու փոքորիկի
Ոռնոցներից խելագար,
Թե՛ նիրհում ես բռ իլիկի
Բըզզոցի տակ միալար:

Արի խըմե՛նք, բարի ընկեր
Իմ սև, ջահել օրերի,
Խըմենք դարդից, բաժակըդ բե՛ր,
Սիրտներըս բաց կըլինի:
Երգի՛ր, ո՛նց էր ապրում խաղաղ
Հավեր ծովի էն ափին,
Երգի՛ր, ո՛նց էր աղջիկը վաղ
Զուրը գնում մինչ արփին:

Հողմը մեզով երկինքն առնում,
Գալարում է բույր ձյան,
Մին՝ մանկան պես լաց է լինում,
Մին՝ ոռնում է գերք գազան:

Արի, խմե՛նք, բարի՛ ընկեր
Իմ սև, ջահել օրերի,
Խըմենք դարդից, բաժակըդ բե՛ր,
Սիրտներըս բաց կըլինի:

1825

Եւս վագեցին մանուկները
Ու կանչում են հորն ըշտապ.

Ա՛յի, ա՛յի, ե՛կ, մեր քոռը
Մենել հանեց գետի ափ:

Սուտ եմ ասում, շա՛ն լակումներ,
Գոռաց հայրը ահաբեկ.

Ըսպասեցեմ դուք հալա դեռ,
Մենելն հետո կրտեսնեմ:

— Դիվան կըգա պատասխան տո՛ւր,
Յավի միջում կըմնամ...

Հընար չըկա, բե՛ր, ա՛յ կընիկ,
Շորերըս տուր, մի գընամ:

Ո՛ւր է մենելն. Ա՛յ, ա՛յի, ա՛յ:

Ճիշտ որ գետի եզերփին,

Թաց քոռի մոտ, գետնի վրա

Տարածված էր մի մարմին:

Զարհուրելի դիակն ուտել,
Կապրտել էր այլանդակ:
Արդյո՞ք տանջված մի քշվա՞ռ էր
Հանգիստ գրտած ջրի տակ,
Մի գետակուր ձրկնո՞րս էր այն,
Թե՞ գինեմոլ մի ջահել,
Թե՞ անբզգույշ վանառական
Հարամու էր պատահել...

Ընչի՞ն է պետք: Աչք ածելով
Ըշտապում է գյուղացին,
Ոտից բրոնած, ետ փարշ տալով.
Զուրն է տանում խեղդվածին:
Ու քիակով գետի եզրից
Զուրբ հրեց նա նրան,
Ու դիակը գրնաց՝ նորից
Փրնտրի խաշ ու գերեզման:

Մեռելն երկար ջրի միջին
Ցած էր իջնում նոնելով,
Աչքով նամփեց մեր գյուղացին
Ու տուն դարձավ կանչելով.

— Դեսը կորե՛՛ք, ա՛յ լակոտներ,
եկե՛ք, բան տամ ձեզ — տանեմ,
Ամա քե որ ձեն եք հանել,
Հոգիներդ կըհանեմ:

Գիշերն ուժգին բուք վերկացավ,
Գետն ելնում է, որոտում...
Մարխը արդեն էրվեց, հանգավ
Լուռ ու ծրխտտ խրնիքում.
Ողջ քնած են: Անհուն պառկած
Միտք է անում գյուղացին...
Բուքն ոռնում է —... մին էլ հանկարծ
Լուսամուտը բախեցին...

— Ո՛վ ես: Ներս քո՛ղ, ա՛յ տանտեր, նե՛րս...
— Ա՛յ, ներս ու քեզ չոռ ու ցավ,
Ի՞նչ ես շրջում Կայենի պես,
Ո՛ր սատանեն քեզ քերավ:
Ի՞նչ անեմ քեզ, ասա՛, հիմի,
Տեղքս նեղ է, տունը մուր:
Ու ծուլ ձեռքով, տըրտընջալով՝
Բաց է անում լուսամուտ:

Յոլում է լույսն ամսյի տակից.
Ահա կանգնած... մի մերկ մարդ.
Ջուր է հոսում նրա միտքից,
Բաց են աչքերն ու անթարթ:
Կախ են ընկած բազուկները,
Ողջ կարկամած սոսկալի,
Ուռած մարմնին փառանգները
Կրպած՝ սեին են տալիս...

Ահից մարեց՝ նաճաշելով
Իր մերկ հյուրին նա հանկարծ.
Փեղկը խփեց ու դողալով՝
— Ա՛յ դու նախ՛ս, — փրփմնջաց:
Ամբոխվեցին մրտերը մուր.
Մինչև լույսը նա դողում,
Մինչև լույսը լուսամուտը
Բախում էին ու բախում...

Ամբոխն անեղ զրույց ունի,
Թե այս դեպքից գյուղացին
Ըսպասում է ամեն տարի

Միշտ նույն օրը խեղդվածին:
Խառնվում է օրն առավոտից,
Գիշեր գալի բուք ու մութ,
Ու խեղդվածը ամբողջ գիշեր
Բախում դուռն ու լուսամուտ:

1828

ՎԻԼՍՈՆԻ «ԺԱՆՏԱԽՏԻ ՔԱՂԱՔԸ»
ՈՂԲԵՐԳՈՒԹՅՈՒՆԻՑ

Լոր ժամանակ, որ ծաղկում էր
Մեր աշխարհիք անխրոով,
Աստծո տանարն որոտում էր,
Թընդում էր տոն օրերով:
Աղմկալի մեր դպրոցում
Երգում մանկունք մեր մատաղ,
Շողում էին լիքը հանդում
Սուր գերանդին ու մանգաղ:

Այժմ քափուր եկեղեցին,
Դպրոցը փակ, խըլացած,
Արար կրծղած հանդի միջին,
Թավ պուրակը դատարկված,
Ու գյուղն էրված մի տան նրման
Կանգնած ավեր, ամայի,
Ո՛ղջ պապանձված. լուռ չի միայն
Դամբարանը ահռելի:

Մենե՛լ, մենե՛լ ամեն վայրկյան
Ու ապրողներն աստըծուն
Աղոթում են միաբերան
Նրանց հոգուն փրկություն:
Մենե՛լ, մենե՛լ ամեն վայրկյան,
Ու շիրիմներն իրար փոխ
Սարսափահար հոտի նման
Սեղմըվում են խիտ շարփով:

Գարուն կյանքիս երե նույնպես
Վիճակված է վաղ շիրիմ,
Ով դո՛ւ, ում որ սիրել եմ ես,
Հոգուս անզույգ մըտերիմ,
Զբոսոտանաս իմ շրթունքին
Քո համբույրով կենսածիր,
Զբոսոտանաս իմ դիակին,
Հեովից հեռու հետևիր...

Ապա ձրգիր դու մեր գյուղը,
Փախիր այլուր, հեռացիր,
Հոգուդ տանջանքն ու երկյուղը
Վանիր էնտեղ ու կացիր:

Ու երբ կանցնեն էս օրերը,
Այց եկ շիրմիս գեր մի հեզ,
Իսկ ես ոչ ֆեզ, ոչ ֆո սերը
Չեմ մոռանալ և էնտեղ...

1830

Եթե իրավ է, որ գիշերները,
 Երբոր հանգչում են մարդիկ ներքեում,
 Երկրն փց իջնում լուսնի շողերը,
 Գերեզմանների վրա դողդողում:

Եթե իրավ է, որ այն ժամերին
 Դատարկվում են լուռ գերեզմանները,
 Օ՛, ես կրկանչեմ իմ սիրելիին,
 Կրկանչեմ նրա նրսեմ ըստվերը:

— Արի՛, հայտնվի՛ր, սիրելի՛ պատկեր,
 Ինչպես և էիր անջատման ժամին,
 Սառն ու դալկադեմ, ինչպես ձմռան օր,
 Խանգարած, խեղած տանջանքով վերջին:

— Ա՛խ, արի՛, ինչպես աստղիկ հեռավոր,
ինչպես թույլ հրնչյուն թերև զեփյոտի,
Կամ թեկուզ ինչպես տեսիլ ահավոր,
Ինձ համար մին է... արի՛, միայն արի...

1830

Ր Ո Վ Ա Ն Դ Ա Կ Ո Ւ Թ Յ Ո Ւ Ն

	Էջ
1. Ռոմանս «Մի աշնանային մռայլ իրիկուն» (1814)	3
2. «Ատոում եմ քեզ և քո գահը» (1817)	6
3. Օլեգի երգը (1822)	7
4. Ձմեռվա իրիկունը (1825)	13
5. Ջրահեղձը (1828)	15
6. Վիլսոնի «Ժանտախտի քաղաքը» ողբերգություն- նից (Մերիի երգը) (1830)	20
7. «Եթե իրավ է, որ գիշերները...» (1830)	23

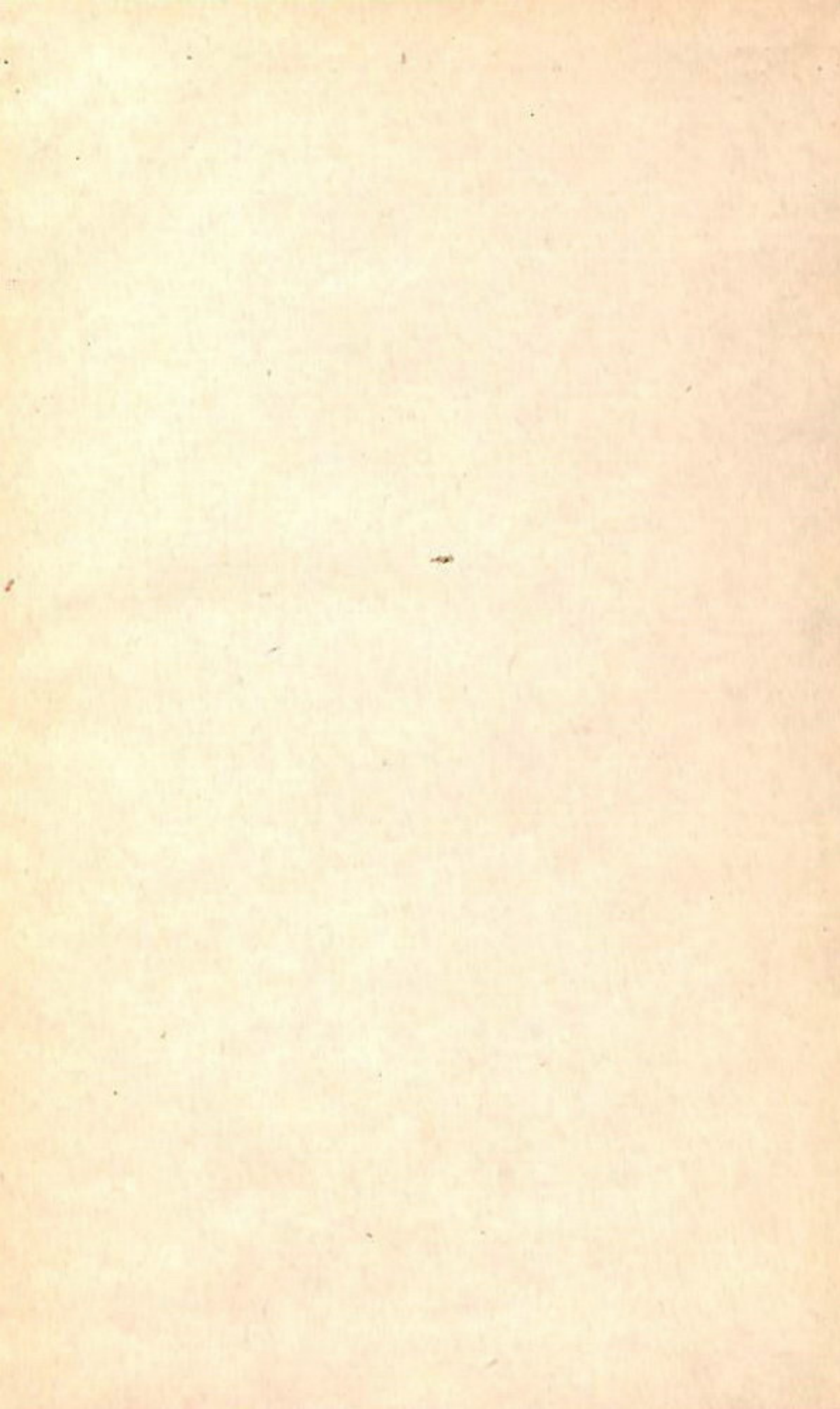
Շապիկը, փորագրը, հեղինակի պորտրեն և
գլխասառերը՝ նկարիչ Հ. ՌՈՒԽԿՅԱՆԻ

Խմբագիր՝ Ռ. ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ
Տեխ. խմբագիր՝ Ս. ԼԱԹՈՅԻՆ
Կոնտրոլ սրբագրելի՝ Վ. ԴԱՔԵՍՅԱՆ

ՎՖ. 01881. Պատվեր 177. Տիրաժ 5000. Տպագ. 0,75 մ.

Հայսովի գրաֆհրատի Վարչության Ձ 3 տպարան,
Ալազերդյան 65, Երևան—1949 թ.:

ԳԱԱ Հիմնարար Գիտ. Գրադ.

FL0037805

ԳԻՆԸ ՅՈՒ.

